

Boeken

Trends

Een biografie is geslaagd als de lezer – die een soort monoloog van ettelijke honderden pagina's voorgeschoteld krijgt – zo geboeid raakt, dat hij in discussie wil treden met de schrijver. 'Krisissen zijn uitdagingen' is zo'n biografie, waarin *André Leysen* zijn ervaringen als Belgisch zakenman weergeeft. Leysen is het voorbeeld van de praktische ondernemer, geen manager, want die administreren alleen, aldus Leysen. De ondernemer bouwt. Het talent van de ondernemer is aangeboren en de ondernemer handelt. Zo ook Leysen. Hij is na de tweede wereldoorlog begonnen in de rederij. Het bedrijf Ahlers – dat hij leidde – groeide in twintig jaar tijd van tien naar duizend medewerkers. In 1970 heeft hij de meerderheid in Anlers verkocht en wordt een jaar later eerst lid van de raad van bestuur van de Agfa-Gevaertgroep en daarna voorzitter van het directiecomité. In die hoedanigheid heeft hij de problemen die veroorzaakt werden door de gigantische prijsstijgingen van het zilver het hoofd geboden. De organisatorische en financiële veranderingen die voor de gezondmaking van het concern nodig waren, zijn onder zijn leiding uitgewerkt en uitgevoerd. De sluiting van een fabriek in München met 3500 medewerkers vormde daarbij het bittere hoogtepunt. In 1976 is hij betrokken geweest bij de redding van de Belgische krant 'De Standaard'. Ook hier zijn moeilijke beslissingen niet te vermijden geweest. De krant maakte namelijk deel uit van een uitgeversgroep waar totaal 1800 mensen werkten, terwijl de reddingsoperatie alleen de 600 medewerkers van de krant betrof.

Ongeveer eenderde van de biografie gaat over zijn loopbaan bij Ahlers en Agfa-Gevaert en de perikelen bij de Standaard. Al lezend wordt duidelijk dat het voor Leysen spannende tijden zijn geweest. Ook wordt duidelijk dat hij er niet geheel ongeschonden uit tevoorschijn is gekomen. Hij stelt vaker dat het niet anders kon, dat er geen anderen waren die betere oplossingen aandroegen en vraagt de lezer een aantal keren om een positief oordeel. Om het met hem eens of oneens te zijn is echter meer informatie nodig dan Leysen geeft. Hij heeft de zaken sterk

vereenvoudigd. Daardoor lijkt het alsof hij niet alle relevante informatie geeft. De gebeurtenissen lijken van één kant belicht te zijn. Overigens heeft dat niet tot gevolg dat het boek oninteressant wordt. Het prikkelt eerder om nog kritischer te lezen. Leysen is erin geslaagd om zijn gedachtenwereld op een overtuigende wijze op papier te zetten. Niet alleen zijn overwegingen, zijn waarden en normen kan de lezer terugvinden, maar ook zijn vooroordelen. De lezer wordt een blik in de keuken van de ondernemer gegund en dat is interessant en leerzaam.

Tenslotte is het opmerkelijk te ervaren dat er feitelijk weinig verschillen bestaan tussen de ontwikkelingen in België en die in eigen land. De sterfhuisconstructie heet in België 'waterdicht beschoot'. Het effect is hetzelfde, de gezonde delen van een bedrijf worden afgeschermd van de zieke delen en gaan op eigen kracht verder. België kampt ook met werkloosheid, de rol van de vakbonden verandert, de kritiek op de verzorgingsstaat neemt toe, evenals het begrotingstekort en de rentelasten, enzovoort, enzovoort. Niet de namen en de cijfers zijn hetzelfde, maar de structuur van de problemen en de maatregelen die men denkt te moeten treffen vertonen overeenkomsten. Daarom is het boek ook buiten de grenzen van België de moeite waard om gelezen te worden.

Megatrends

Het verschil tussen het boek van Leysen en dat van de Amerikaan *John Naisbitt* – 'Megatrends' – is dat Naisbitt een veelvoud aan bronnen materiaal tot zijn beschikking heeft. Daar waar Leysen zijn visie op de samenleving baseert op eigen waarnemingen, maakt Naisbitt voor zijn boek gebruik van de analyse van ongeveer twee miljoen krantenartikelen. Het werk van Naisbitt is daardoor veel nauwkeuriger dan dat van Leysen. Bovendien verbindt Naisbitt geen waardeoordelen aan hetgeen hij signaleert, waardoor het boek objectiever is en aan waarde wint.

Naisbitt en zijn medewerkers bestuderen dagelijks tientallen kranten, selecteren daaruit verschillende onderwerpen en registreren de lengte van het artikel, de plaats in de krant en meer meetbare eenheden. Door voor één onderwerp, bijvoorbeeld bewakingsdiensten, de gegevens op een rij te zetten, kan een indruk verkregen worden van de ontwikkelingen rond bewakingsdiensten. Deze methode is tijdens

de Tweede Wereldoorlog ontwikkeld om uit Duitse dagbladen een idee te krijgen van de Duitse situatie. Naisbitt gebruikt de methode om in opdracht van bedrijven marktonderzoek te verrichten.

De gegevens die Naisbitt daarmee verzameld heeft, vormen de basis van het boek 'Megatrends'. Daarin beschrijft hij met tien grote hoofdlijnen (trends) de nieuwe Amerikaanse samenleving, zoals die volgens zijn waarnemingen snel groeiend aan de oppervlakte komt.

De belangrijkste trend is uiteraard de ontwikkelingen op het gebied van de micro-electronica en de gevolgen die dat heeft voor de informatieverwerking. Naisbitt begint daar ook mee. Hoewel het onderwerp midden in de belangstelling staat en er zeer veel over geschreven wordt, weet hij er zoveel feitenmateriaal in te verwerken, dat hij toch boeit. Hij schetst een groter perspectief. In zijn verhaal ontstaat een duidelijke gefundeerde lijn van een industrieel ingerichte samenleving naar een op informatie gebaseerde maatschappij.

De andere trends, afgezien van twee die specifiek alleen voor de Verenigde Staten gelden, zijn zo mogelijk nog interessanter. De opkomst van zelfhulp – door alle sociale lagen heen – en de invloed ervan op onze, op vertegenwoordiging gebaseerde democratie, komt bijzonder goed uit de verf. Net als bij Leysen is de herkenning van gelijksoortige processen in ons eigen land erg groot. In dat verband is het hoofdstuk interessant, waarin bij het wegvallen van het vertrouwen in hiërarchische structuren beschrijft. In de Verenigde Staten, maar ook in Nederland, ontstaan formele en informele netwerken, binnen en buiten bedrijven, die de rol van de hiërarchische structuren overnemen. In dat soort netwerken heeft men succes als men anderen iets toevertrouwt, niet als men hem passeert. Netwerken zijn daarom een mogelijkheid om de bureaucratie in bedrijven te bestrijden.

Wat is het nut van het boek van Naisbitt? In de aanvang van het boek beschrijft hij dat zelf heel duidelijk. Onze samenleving is op de toekomst gericht en daarom in die toekomst geïnteresseerd. We kunnen van het heden leren hoe we met de toekomst om moeten gaan.

Drs. ir. A.P. Dreimuller

1985/2